

เทศน์เช้า วันที่ ๒ มกราคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิต เวลาชีวิตของเราเกิดมา ทุกคนปรารถนาความสุข เวลาเราทุกข์เรายาก ถ้าเราทุกข์เรายาก เราหา เห็นไหม เวลามันหิวข้าว เวลามันหิวกระหาย ถ้าเรามีอาหารนะ เรากิน เราเยียวมันก็หายถ้าคนมี ถ้าคนไม่มีมันก็ทุกข์ยาก มันก็ต้องหาอาหารนั้นมาเพื่อจะเยียวร่างกายของเรา นี่ความทุกข์ของโลกเป็นสภาวะแบบนั้น

แล้วโลกเจริญ โลกพัฒนามาตลอดเลย เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ นักวิทยาศาสตร์คิดค้นขึ้นมา แล้วเราก็อาศัยเรื่องโลก การเจริญของโลก เราก็อาศัยเรื่องความเจริญของโลก แต่เราไม่เห็นโทษในมุมกลับ เห็นไหม นี่พลังงานต่างๆ เกิดขึ้นมา พลังงานอย่างไฟฟ้านี้เราต้องพยายามหามาสำรองไว้ตลอดเลย ขาดไม่ได้นะ ถ้าตอนนี้ไฟฟ้าดับนะ คนเรานี่เป็นอัมพาตหมดเลย เพราะอะไร เพราะเราไปอาศัย เราต้องการอาศัยสิ่งนั้นเพื่อความสะดวกสบายของเรา

มันเป็นความสะดวกสบายของโลก นี่ไม่ค้ำหนอก ธรรมะนี่ไม่ค้ำโลกนะ แต่ชี้อีกแง่มุมหนึ่งให้เห็นใจ ให้เห็นว่าคนเราพอมันเป็นสภาวะแบบนั้น มันก็ลืมความเห็นของตัวเอง ลืมการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมที่มันทำได้ไง ถ้าการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมมันทุกข์มันยาก มันต้องแสวงหาเห็นไหม การจะหาอาหารนี้ต้องต่างคนต่างหุงหา มันไม่มีเครื่องใช้ไฟฟ้ามาอำนวยความสะดวก

เวลาถ้ามันขาดแคลนอย่างนั้นไป มันอีกมุมหนึ่งก็ต้องไปแสวงหาพลังงานมาใช้ แล้วพลังงานมันก็รวบยอด เห็นไหม ใครคุมพลังงานอันนั้น ใครคุมฐานการเมืองอันนั้น ใครคุมอำนาจอันนั้น อันนั้นบิดเบือนสิทธิ์ให้มันผิดมันถูกได้ ถ้าอำนาจอันนี้อยู่กับคนที่มิธรรมมันก็จะเป็ธรรม ถ้าอำนาจนี้อยู่กับคนเผด็จการที่เขาเห็นแก่ตัว เขาก็เห็นแก่ตัวของเขา แล้วเขาก็บิดเบือนของเขาไปนะ พยายามทำแต่เป็นว่าปลิ้นปล้อนให้เห็นว่าตัวเองมีคุณงามความดี สิ่งนั้นเป็นสภาวะแบบนั้น

เรามองกันแต่ความเจริญ แต่เราไม่มองสิ่งที่เจริญขึ้นมา นี่ทางศาสนาถึงบอกว่า โลกเจริญก็เจริญด้วย แต่หัวใจของคนก็ต้องเจริญพร้อมกับการเจริญของโลกนั้นด้วย สิ่งนี้มันถึงจะเป็นความสุขใจ ความเจริญของโลกมันเจริญไป แต่หัวใจมันเจริญไปไม่ทัน มันก็มีความทุกข์ยากของมันอย่างนั้น แล้วมันก็อาศัยความเจริญอย่างนั้นมากดขี่มัน เห็นไหม โลกสภาวะเป็นแบบนั้น แล้วเรามองอย่างนั้นขึ้นไป

ย้อนกลับมาเรื่องศาสนา ถ้าเรื่องศาสนานี้ สิ่งต่างๆ เกิดขึ้น เกิดขึ้นจากความเห็นของเรา แล้วเราเข้าไปศึกษาศาสนา ในศาสนานี้เราก็มองแต่มรรคผลนิพพาน มองถึงสิ่งที่สูงสุด มองถึงสิ่งที่เป่าหมายของเราไป แล้วเราก็ไม่เห็นว่าการที่เข้าหาเป้าหมายนี้มันต้องมีพื้นฐาน มันต้องมีวิธีการ มันต้องมีศรัทธาความเห็นของเราเข้าไป

นี่หลวงตาท่านพูดประจำนะ พระอยู่กับท่าน นี่มีหลักมีเกณฑ์ พอออกมาในสังคมนี่สังคมนี่มันกลิ้งไปหมดเลย เห็นไหม สังคมจะกลิ้งกันสิ่งนี้ไป หลักของศาสนานี้มันมีคุณประโยชน์ เหมือนกับเครื่องใช้ไฟฟ้ามันจะมีประโยชน์ แต่มันก็มีโทษแฝงกันไปในสภาวะแบบนั้น แต่อันนี้มันจำเป็นต้องอาศัย เราต้องอาศัยกันไป

แต่ในเมื่อหลักธรรมวินัยมันมีอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าวางไว้แล้วเป็นหลักเกณฑ์เพื่อจะให้เราเข้าถึงมรรคผลนิพพานไป จะเข้าถึงมรรคผลนิพพาน แม้แต่คุณห้าศีลห้าทำไมเขาปฏิบัติเขามีธรรมของเขาขึ้นมาได้ละ ธรรมในหัวใจของเขาขึ้นมา เพราะเขาเป็นคุณห้าศีล เขาถึงมีศีล ๕ แต่ภิกษุมีศีล ๒๒๗ เห็นไหม มันยังมีข้อวัตรปฏิบัติ

ถ้าเราขึ้นอยู่กับศีลของเรา โลกเขาบอกว่า “นี่ถืออันนี้เป็นทฎฐิมานะ เป็นการยึดมั่นถือมั่นต้องปล่อยวาง” เห็นไหม นี่โลกพูดอย่างนั้น ผู้ที่ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ก็ไปตามกระแสโลก ปล่อยไปตามโลกนะ จนหลักเกณฑ์ เห็นไหม หลักเกณฑ์คือข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติการดำเนินจะเข้าหาถึงธรรมวินัยนั้น ธรรมใด ธรรมในหัวใจ ธรรมวินัยที่ก้าวเดินส่วนหนึ่ง ธรรมที่ในหัวใจอีกส่วนหนึ่ง การจะก้าวเดินสิ่งนั้น

เขาถามอยู่ “ทำไมพระต้องฉันทมือ พระเราทำไมไม่ฉันทมือ การฉันทมือมันมูมาม มันดูน่าเกลียด”

การกินมันน่าเกลียดโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ใครก็แล้วแต่ เรื่องการกินนี้มันไม่สวยงามหรอก แต่เราก็จะให้มันสวยงามขึ้นมา มันเป็นไปได้ เราเชื่อสัจธรรมกับความเป็นจริงใจ ถึงฉันทมือ เอามือลงไปหยิบต้องอาหาร กลิ่นของอาหารนั้นมันจับต้องได้ ให้มันเห็นตามความเป็นจริง ว่าเป็นจริงว่าให้เราเข้าใจสิ่งนั้น สิ่งนี้เหยยวยาเท่านั้น ไม่ใช่เรารังเกียจมันเราถึงต้องใช้ช้อน ต้องเป็นผู้ดี ต้องทำอะไร...

หลวงปู่มั่นท่านฉลาดใจมาก ถ้าพระฉันด้วยช้อน ท่านบอก “พระขุนนาง” คนที่เป็นขุนนาง เป็นคนที่ลืมหัด เราเป็นคนทุกขคนยาก เราพยายามเห็นภัยนี้ คนที่เห็นภัยมันจะแสวงหาสิ่งที่พ้นออก คนที่ไม่เห็นภัย แล้วพอโลกหลอกใจ โลกนี้หลอกกันว่าสิ่งนี้เป็นวัฒนธรรม เป็นประเพณีที่สวยงาม สิ่งที่สวยงามนี้เป็นสภาวะของโลก แล้วแต่เราคบกันไปๆ ให้ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ประสาโลกกลิ้งกันไป เห็นใหม่ พระเราถึงออกสังคัมแล้วโลกกลิ้งไปหมด กลิ้งไปเพราะตามอำนาจของมันไป

แต่ถ้าพูดถึงในหลักธรรมวินัย ช้อนนี้ถ้ากระทบบาตรทีหนึ่งก็เป็นอาบัติทุกกฏตัวหนึ่ง สิ่งทีขอคบาตรก็เป็นอาบัติทุกกฏตัวหนึ่ง ถ้าเราไม่มีช้อนนี้มันไม่มีอาบัติ ไม่มีสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ช้อนเราเอาไว้ตักอาหารใส่บาตร แต่เวลานั้นเราใช้มือลงฉัน มันเป็นผู้เห็นภัยใจ สิ่งทีเห็นภัย ธรรมวินัยนี้ยกย่อง ถ้าใครถือธรรมถือวินัยนะ ธรรมะนี้เห็นว่าคนนั้นเป็นคนดี แต่โลกติเตียน สิ่งทีโลกว่าสิ่งนั้นเป็นคุณงามความดี

เวลานั้นกัน เห็นใหม่ พระที่ฉันมีศัภภาพมาก เข้าโรงแรมต่างๆ ฉันด้วยความหรรษา พวกนี้พวกทีว่ามีวัฒนธรรม...วัฒนธรรมของโลก แต่เหยยบย่ำธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า เห็นใหม่เหยยบย่ำธรรมและวินัยของพระพุทธเจ้าเพื่อเอาใจกระแสโลก เพื่อเป็นไปตามโลก นี่มันเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสมันไม่เห็นสิ่งนีใจ แล้วถ้าเรายืนอยู่บนธรรม ใจของคนทีจะตามกระแสของโลกนี้มันเป็นอย่างไร

มันเหมือนกับเครื่องใช้ไฟฟ้า เราไม่ปฏิเสธนะ เวลาพระนี้ไม่ปฏิเสธเรื่องเป็นไปทีเป็นประโยชน์หรือ สิ่งทีเป็นประโยชน์ก็ทีเป็นประโยชน์ แต่ขณะทีเป็นโทษ เป็นโทษมากนะ เวลาเราประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา เราประพฤติปฏิบัติธรรมมันมีผลข้างเคียง สิ่งทีผลข้างเคียงนี้เราเห็นว่าผลข้างเคียงนี้ทีเป็นความผิด ถ้าเราเห็นว่าผลข้างเคียงทีเป็นความผิด วิธีการเราก็จะไม่ทำ

อย่างเช่นที่ว่าเราจะเข้าไปเห็นสิ่งต่างๆ อย่างนี้มันจะเป็นความผิดๆ เห็นใหม่ เป็นความคิด ถ้าเป็นความผิดเราก็ต้องอาศัยแก้ไขสิ่งที่เป็นความผิดให้มันเป็นความถูกต้อง เพราะอะไร เพราะวิธีการมันจะเข้าไปหาอย่างนั้น แต่ถ้าเราปฏิเสธผลข้างเคียงโดยไม่รักษาเราเลย เราไม่รักษานะ เราไม่ประพฤติปฏิบัติเพื่อจะรักษาใจของเรา เพราะเรากลัวว่าเกิดผลข้างเคียงนั้นไง

เกิดผลข้างเคียงนั้นมันก็อยู่ที่ว่าร่างกายของมนุษย์ เห็นใหม่ ร่างกายของมนุษย์บางทีมันมีภูมิต้านทานมากมันก็จะไม่มีผลข้างเคียง ถ้าร่างกายของมนุษย์มันอ่อนแอ มันก็จะมีผลข้างเคียงมาก จิตใจของคนมันไม่เหมือนกัน จิตใจของคนอ่อนแอก็มี เข้มแข็งก็มี ร่างกายนี้เข้มแข็งมาก แต่จิตใจอ่อนแอ บางคนนี่ร่างกายแทบเดินไม่ได้เลย จิตใจเขาเข้มแข็งนะ เขาคำรงชีวิตของเขาด้วยความสุขของเขา แต่คนอ่อนแอนี้มันจะเป็นไปตามกระแสโลก โลกเป่าที่เดียวมันก็กลิ้งไปตามกระแสโลกแล้วทุกข์ยากมาก ไม่มีจุดยืนของตัวเองไง ตัวเองต้องเป็นสภาวะแบบนั้นตามกระแสโลกไป เพราะหวั่นไหวกับกระแสโลกหมดใจ

นี่โลกเขาชมเชย อยากให้โลกเขาชมเชย ครูบาอาจารย์ถึงว่า โลกกลิ้งกินใจ กลิ้งกินหมู สัตว์นี่มันเป็นธรรมชาติของมัน วันคืนล่วงไปๆ เราก็ใช้ชีวิตตามกระแสนั้นไป เราไม่กล้าฝืนใจ ถ้าเราฝืนก็เป็นทฎฐิมานะ เป็นสิ่งที่ว่าเขาไม่ควรทำ นี่ต้องไปตามกระแสโลก

ตามกระแสโลกเป็นวัฒนธรรม เป็นมารยาท เราก็ทำตามเขาไป แต่หลักเกณฑ์ของเรา เราเอาสิ่งที่เหนือกว่านั้นไง สิ่งทีเหนือกว่านั้นคือการชนะตนเองนะ ไม่ชนะใครเลยนะ การชนะคนต่างๆ นั้นสร้างเวรสร้างกรรมทั้งหมด สิ่งทีการชนะกัน การเอาเปรียบกันนั้นไม่เป็นประโยชน์เลย เบียดเบียนกันทั้งหมดเลย แต่การชนะตนเองนี่เราจะเห็นตนเองอยู่ที่ไหน เราจะเอาชนะตนเองได้อย่างไร

ถ้าเราจะเอาชนะตนเองได้นี้ ถ้ามีศรัทธาอันนี้ขึ้นมา นี่ย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาจะย้อนกลับเข้ามาถึงภายในของเรา พยายามทำภายในของเรา เอาชนะตนเองให้ได้ สิ่งทีจะเอาชนะตนเองได้ เห็นใหม่ มีวัตรปฏิบัติ มีเครื่องดำเนิน ถ้าเราไม่มีเครื่องดำเนิน เราไม่มีสิ่งใดๆ เลยทีจะปูพื้นฐานของเรา ใจของเราถ้าไม่มีทาน เห็นใหม่ ทาน สีล ภาวนา ถ้ามีทานนี้มันมีการสละออก สิ่งทีสละออกมันมีความสุขใหม่ มันเปรียบเทียบกันขึ้นมาไง แล้วมีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นไป

ถ้าจะมีปัญหานี้ ปัญญาของเราปัญญาคืออะไร ปัญญาของเราใคร่ครวญขนาดนั้น ใคร่ครวญที่เราใช้กันอยู่นี้ ปัญญาเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ใช้ของเรา ใช้ของเราเข้าไป แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์นะ มันถึงมีอำนาจวาสนาตรงนี้ ถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้แนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ ประกาศตนว่าเป็นพระอรหันต์ สิ้นจากกิเลส แล้ววางศาสนานี้ด้วยความบริสุทธิ์ผุดผ่องเลยนะ ไม่ต้องการเอาเปรียบใคร ไม่ต้องการชื่อเสียง ศักยภาพต่างๆ ไม่ต้องการ แต่ต้องการหัวใจของสัตว์โลกให้รู้ตามความจริงเพื่อให้สัตว์โลกนั้นมีความสุขนะ ถึงไม่ต้องการสิ่งใดเลย นี่ศาสนาของผู้สิ้นกิเลส วางศาสนาไว้ตามความเป็นจริง เพื่อให้แก้ไขกิเลสของใจดวงนั้น

กับศาสดาที่มีกิเลส เห็นไหม ถ้าศาสดาที่มีกิเลสนี้จะวางเพื่อสัตว์โลก เพื่ออะไรก็แล้วแต่ แต่มันก็มีกิเลสนะ มันก็มีความลัษณะสงสัยในใจ มันวางธรรมออกมามันก็วางธรรมมาไม่เป็นธรรม ตามเป็นธรรม ไม่เป็นธรรมคือว่าไม่ไปถึงที่สุด มันเป็นไปไม่ได้มันก็หมุนไปตามกระแสโลกของเขาเป็นอย่างนั้น นี่ผู้ที่มิมีกิเลสสอนมันก็จะสอนไปอย่างนั้น เห็นไหม สอนไปตามกระแสโลก

แต่ถ้าผู้มีธรรมในหัวใจ มันถึงต้องขึ้นมาที่บาทฐาน สิ่งที่จะขัดใจโลก โลกเขาไม่เห็นด้วย นี่เรายืนไว้ไง การสอนโดยที่ไม่ต้องสอนคือการดำรงชีวิตของเรา การสอนที่ไม่ต้องสอนคือการที่พาให้เขาเห็นของเรา เราดำรงชีวิตของเราอยู่ในหลักในเกณฑ์ เขาก็ต้องแปลกใจ เขาก็ต้องว่าสิ่งนั้นเป็นไปได้อย่างไร

สิ่งที่เป็นไปได้ เห็นไหม การทำความดีละความชั่ว พุคนี้ง่าย ๆ แต่คนทำไม่ได้ นี่สัตว์โลก ทำอย่างนี้ไม่ได้ ละความชั่ว ชั่วในหัวใจ ละอันนี้ ทำไม่ได้ พุคอยู่ ๒ คำ ทำดีละชั่ว เท่านั้นเอง เรื่องของศาสนา นี่ไง แล้วเราว่าเราทำดีละชั่วแล้ว เราทำดีละชั่วแบบเด็กๆ ความเป็นเด็กๆ เห็นไหม ว่าเราทำคุณงามความดีก็เป็นความดีแล้ว แต่นั่นเป็นเด็กๆ มันก็ได้ผลของเด็กๆ เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ความดีของเราพยายามบังคับตนเองให้ได้ ถ้าบังคับตนเองให้ได้มันจะลึกเข้ามาๆ นี่ความดีที่ละเอียดเข้าไปนะ

เวลาเราสวดมนต์ ความดีที่มากกว่านี้ยังมีอยู่อีก ยังมีอยู่อีก ยังมีอยู่อีก เราต้องก้าวเดินตลอดไป ก้าวเดินไปเพราะอะไร เพราะมันไม่เคยแก้ความทุกข์ยากในหัวใจของเราเลย คนจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหนมันอยู่ที่อำนาจวาสนานะ คนที่ทุกข์จนเจ็บใจเท่ากับมีอำนาจวาสนานะ ใน

พระไตรปิฎก เห็นใหม่ พระอรหันต์บางองค์นั้นข้าวมั้ไม่เคยอ้มเลย นี่กรรม มันเคยสร้างกรรมมา แต่พระสัวลี้ร่ำรวมมหาศาลมาก ลากสักการะมหาศาลมาก มันอยู่ที่การสร้างสมมาจากเบื้องหลัง

แต่ในปัจจุบันนี้เราไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจ คนจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน คนจะทุกข์จนเจ็ญใจขนาดไหน ถ้ามีศรัทธาความเชื่อนะ ลองบวชเป็นพระเข้ามาสิ คนจะส่งเสริมตลอดเวลา จะไม่ต้องกังวลเลยเรื่องปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย การดำรงชีวิตนะ ไม่ใช่ปัจจัย ๔ ปัจจัยเครื่องดำรงกิเลสนะ ถ้าเป็นเครื่องดำรงกิเลสนี้มันไม่พอหรอก จะถมมันขนาดไหนมันก็ไม่พอ หัวใจของสัตว์โลกไม่มีวันเต็ม หยั่งไม่ได้ ทะเลมหาสมุทรนี้หยั่งรู้ได้ แต่หัวใจของเราไม่มีวันพอ แล้วเราจะถมเต็มได้อย่างไร ถ้าเราถมเต็มอย่างนี้เราก็คือคนโลกกลืนกิน แล้วเราตามไปกระแสโลก

แต่ถ้าเราจะอาศัยปัจจัย ๔ เครื่องดำรงชีวิต เห็นใหม่ ธรรมและวินัยถึงเป็นประโยชน์กับเราตลอดมา แล้วคนที่ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ เช่น อย่างการกบปียะ การ กบปีย กโรหิ นี้เป็นวินัยกรรม ถ้าเป็นวินัยกรรม กรรมคือการกระทำ ต้องทำต่อหน้าใจ แต่ในเมื่อเราเป็นสังคมโลก เราจะช่วยเหลือ เราจะอำนวยความสะดวกแก่พระ เราก็ กบปีย ของเราคนเดียวกลับหลัง มันไม่มีผู้รับรู้ใจอย่างการปลงอาบัติ พระต้องปลงอาบัติกับพระอีกองค์หนึ่งเพื่อประจานตัวเองว่าเรามีความผิด เพื่อประจานตัวเองว่าเราทำผิดแล้วเราจะไม่ทำอย่างนั้นอีกตลอดไป ต้องมีพระรับปลงอาบัติ มันเป็นวินัยกรรมขึ้นมาใจ ปลงองค์เดียวไม่ได้ พระองค์เดียวปลงอาบัติตัวเองนี่ปลงไม่ตก

นี่ก็เหมือนกัน ในการ กบปีย กโรหิ นี้ ถ้าเรา กบปีย คนเดียว เรากบปียะกลับหลังไม่ได้ กฎหมายบางทีได้นะ ทำตามกฎหมาย พิจารณาหลังก็ได้ พิจารณาต่อหน้าก็ได้ นั่นเป็นสมมุติโลก แต่อันนี้พระพุทธรเจ้าวางวินัยไว้

“กบปีย กโรหิ”

“กบปีย ภนฺเต” ตอบพระสงฆ์องค์นั้น

เพราะพระสงฆ์ที่เขาจับนั้นเขามีความรังเกียจใจ รังเกียจว่านี่ไม่ได้กบปียะกับเขา เขาไม่เห็น เขาไม่รู้ เขาก็ไม่ยอมฉันอันนี้ เห็นใหม่ เรากบปียะต่อหน้าท่านเพื่อตัดความกังวลอันนั้นใจ นี้ถึงเป็นวินัยกรรม ต้องทำต่อหน้า

นี่โลกกลืนกินไปนะ เราบิณฑบาตไปนี่เห็นมาก เขาบอกเลย เขาจะกบปียะไว้ให้เสร็จเลย เขาจะตัดผลไม้เขาไว้ให้เลย เขาคิดของเขา ทำของเขา เห็นใหม่ นี่คิดกระแสโลก โลกเป็นอย่างนั้น

คิดของเขา ทำของเขา มันก็เป็นของเขา แต่มันไม่เป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมแล้ว ถึงใดถ้ามันเป็นการขัดข้องบ้าง สิ่งใดที่มันไม่สะดวกบ้าง มันก็ต้องทำตามแต่กรรม ตามแต่อำนาจที่พระพุทธเจ้าวางไว้ เห็นไหม ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ

มีมากนะ พระอยู่กับครูบาอาจารย์ บางอย่างนี้มันมีความขัดข้อง ไปหาหลวงตานี้ บอกว่าพระพุทธเจ้าทำอย่างนั้นๆ ได้ หลวงตาบอกว่าเราไม่ใช่พระพุทธเจ้า เราไม่สามารถลบสิ่งบัญญัติของพระพุทธเจ้าได้หรอก ต้องทำตามสภาวะแบบนั้นไป

ไปตามสภาวะแบบนั้น ถึงจะไม่โดนโลกกลืนกินใจ ถ้าเราไหลไปตามกระแสโลก แต่มันก็ตามหลักธรรมนะ นี้ ๕,๐๐๐ ปี มันจะหมดไป มันจะเสื่อมไป เสื่อมไปจากใจของสัตว์โลก สัตว์โลกนี้เสื่อมไป ธรรมไม่เคยเสื่อม แต่สัตว์โลกจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ถ้าไม่เชื่อมันก็เสื่อมไปๆ เหมือนกับอย่างนี้ นี่ความเห็นของคนหนึ่งก็ทำอย่างหนึ่ง ประเพณีก็ทำไปอย่างหนึ่ง นี่ไม่รู้ว่าใครสั่งสอนมา บิณฑบาตไปเห็นสภาวะแบบนั้นเหมือนกัน นี่ของอย่างนี้ทำให้พร้อม ทำให้เสร็จเลยเสร็จมันก็เสร็จของเขา แต่คนที่บิณฑบาตมาเขาไม่รู้ด้วยนะ มันก็ออกไปนะ

ถ้าเป็นสังคม เวลาเราอยู่ของเราองค์เดียวนี้ ใครจะเอาอะไรมาเราก็คัดของเราไว้ สิ่งที่วางไว้มันก็ไม่ขัดใจเขาหนึ่ง แล้วเราก็ก่อนั้น ก็ไม่ผิดเราหนึ่ง เราวางไว้เฉยๆ เราจับเราก็ก่อนั้น อยู่ในปานะ ใต้ของมา อย่างเช่นเราได้สัมมา ถ้าเราอยากฉันนะ เราไม่ได้กับปิยะ นี่มันก็มีทางออกใจ เราฉันสัมมันด้วยสติ แต่ไม่ขบเมลิคให้แตกมันก็ไม่เป็นอาบัติ ถ้าใครขบเมลิคนั้นแตก ตรงนั้นมันเป็นอาบัติปาจิตตีย์

สิ่งที่เป็นเมลิคสัม ถ้าเราฉันแต่สัมแล้วเราตั้งสติไว้ เป็นอย่างนั้น อย่างนั้นก็ได้อะไรบ้างอย่างที่ไม่ได้ อย่างเช่นเกิดตามข้ออย่างนี้ไม่ได้ ไอ้อย่างนี้ไม่ได้ก็ไม่ต้องฉันเลย วางไว้ สิ่งที่เกิดมันจะเกิดของมัน นี่ถ้าเราเชื่อสัตย์กับเราอย่างนี้ แล้วเรานั่งสมาธิของเรา นี่เราไม่เป็นอาบัติ เราไม่มีความผิดพลาด มันไม่หลุดตัวเอง เราก้ทำสมาธิของเราง่ายขึ้น

ถ้าเราทำอาบัติด้วยความอยากของเรา เห็นไหม อยากฉันมาก ผักนี้อยากฉันมากแล้วฉันไปแล้วก็ไปนั่งสมาธิใจ “เมื่อเช้านี้เอ็งยังทำความผิดอยู่เลย เอ็งจะโกหกตัวเองได้อย่างไร” นี่มันจะขัดจากภายใน ธรรมและวินัยมันเข้ามาถึงหัวใจ แล้วใจดวงนี้มันจะเสริมของมันไป นี่ถ้าเรารักษาอย่างนี้ เราเชื่อสัตย์กับตัวเราเอง เราเริ่มตากถางจากใจของเราเข้ามา มันจะทำความสงบของใจได้ มันไม่หลุดตัวเอง หลุดตัวเองไม่ได้นะ

โลกนี้เขาหลอกกัน เขาหลอกกันจากภายนอก ใจตัวเองนี่กิเลสมันหลอกอีกชั้นหนึ่งนี่เรา
ไม่รู้จักมันเลย แล้วเราปฏิบัติ เราก็จะมาหลอกตัวเองอีก มันเป็นไปได้ เราต้องซื่อสัตย์ตามธรรม
นั้นแล้วปฏิบัติไป แล้วถ้ามันเกิดผลข้างเคียงในการเห็นต่างๆ นั้นครูบาอาจารย์จะแก้ไขไปๆ แล้ว
มันพุ่งตรงเข้าไปสู่ใจ แล้วมันจะพุ่งตรงเข้าไปสู่ภวสวะคือภพ ฐานของความคิด แล้วจะไปทำลาย
ฐานของความคิดนั้นได้ แล้วถึงทำลายกิเลสได้

แต่ถ้าเราลบล้างกันอยู่ตามกระแสของเขานะ นี้อยู่แต่โลกเรื่องสามัญสำนึก มันก็อยู่แค่
สามัญสำนึก เป็นคนที่มีจริตนิสัยเรียบร้อยเท่านั้น เอวัง